

ПІЗНАЙТЕ ПРАВДУ
А ПРАВДА
ОСВОБОДИТЬ ВАС.

ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСТНИК

THE ORTHODOX HERALD

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ.

PSB / DSP
Received/Regu

ЗА СЕРПЕНЬ 1924
I
ЗА ВІСЬ.

РІК I.

ВІННІПЕГ, МАН., КВІТЕНЬ 1924.

ЧИСЛО 1

Христос

Воскресення Твое, Христе Спасе, Ангели прославляють на небі, і нас на землі вчини достойними з чистим серцем Тебе славити!

Христос воскрес із мертвих, смертю смерть здолав, і тим що в гробах, життя дарував!

Воскресення день, і просвітися святом, і оден одного обнімемо! Скажімо: „Браття” навіть тим, що ненавидять нас! Простімо все ради Воскресення, і так промовмо голосно: Христос воскрес із мертвих, смертю смерть здолав, і тим що в гробах, життя дарував!

Воскрес!

Ангел кликав до Благодатної: Чистая Діво, радуйся! і знову кажу: Радуйся! Твій Син воскрес по трьох днях із гробу, померлих збудивши! Люде, веселіться!

Світися, світися, новий Єрусалиме, бо слава Господня, над Тобою зійшла! А Ти, чистая, пишайся, Богородице, за Воскресення Сина Твого!

Тілом заснувши, як смертельний, Царю і Господи, по трьох днях воскрес еси, і Адама із тління підняв, знищивши смерть. Паско не смертельна, світу спасіння!

Христос

Воскрес!

Від Редакції

Випускаючи в світ перше число „Православного Вістника”, вважаємо за вказане представитися, хто ми є і чого хочемо.

„Православний Вістник” появляється на те, щоби заступати інтереси Української Православної Церкви в Канаді. До тепер Українська Православна Церква в Канаді користалася з гостинності світських українських часописів, головню „Українського Голосу”, який нераз прямо з самовідреченням заступав Українську Православну Церкву і тим шкодив собі серед читачів, які в релігійних справах мали інші погляди. За гостинність і прихильність „Українського Голосу” і других часописів Українська Православна Церква є і на все остане дуже вдячна, але й здає собі з того справу, що годі надуживати гостинності і занадто її використовувати. Зрештою скорий зріст Української Православної Церкви вимагає органу, посвяченого виключно справам сєї церкви. І задачею „Православного Вістника” є дати місце для статт про чисто релігійні справи а зокрема для обговорювання внутрішніх справ Української Православної Церкви.

„Православний Вістник” буде містити статті на мо-

ральні та теологічні теми, буде писати про справи загального громадського значіння, о скільки вони дотикають церкви, буде подавати історичні матеріали та наукові розвідки а в міру можливости також оповідання та поезії релігійного або морального змісту. І, очевидна річ, буде подавати вісти з церковного життя.

При сїм „Православний Вістник” буде мати завсїгди на оці добро українського народу і охорону його перед кривдами, прикритими плащиком релігії.

Поки що „Православний Вістник” буде виходити раз на місяць. З ходом часу і з поправою матеріального стану видавництва „Православний Вістник” буде виходити частійше, зглядно буде побільшувати свої розміри і поправляти свій вигляд. Се сподїємося доказати в скорім часі, числячи на те, що Шановні Члени і Прихильники Української Православної Церкви подадуть нам помічну руку в поширюванню „Православного Вістника” і збиранню передплати на него.

Слава Ісусу Христу!

РЕДАКЦІЯ.

З Першим Числом „Прав. Вістника“

Давніше вже робилося заходи, щоби почати видавати часопис Української Православної Церкви в Канаді, та на заходах кінчилося. Недостача рук і засобів, а також і деякі незалежні від нас причини примушували відкладати саме діло на пізніше.

Відкладалося, хоч життя потребувало такого часопису не віднині. Церква, церковна справа, церковна робота, церковні потреби, церковні клопоти, се одна з великих наших народних житєвих справ, а достогож народ порозкиданий по широких просторах — отже все те разом взяте вимагає часопису, який би в'язав собою народ, даючи йому змогу порозуміватися і розуміти себе взаємно. Треба часопису, який би ознакомяв людей зі станом самої церкви і її роботою, а таксамо з ближшим і дальшим світом і людьми, з якими нашому народови сяк чи так треба мати до діла.

Нині приходить час, що давні заходи здійснюються, бо отсе перед українським загалом з'являється перше число церковного часопису „ПРАВОСЛАВНОГО ВІСНИКА“.

До релігійної області належить три чверти життя, кажуть учені люде. Тому, де релігія занепадає, там занепадає ціле життя; де релігія росте, там ціле життя народу підноситься.

Нікуди правди діти, що релігійне життя українського народу стоїть тепер надто низько, хоч що правда вина за те не лежить тільки на його совісті. Але на його совісті лежить нині обов'язок піднести себе — піднести мораль, поглибити моральну свідомість і виробити собі ясний погляд на життя і працю для життя на будуче.

Церква, — се інституція, що клопочеся релігійно-моральними справами людини, отже кругом Церкви мусить збиратися вся увага і вся робота. Коли Церква, як жерело релігійно-морального життя, буде мати подостатком животворної води, тоді поплине вона рікою й оросить і збагатить і віддалені ниви і леводи життя.

Релігійне життя народу українського стоїть дотепер

низько якраз через те, що його Церква була цілі століття залежною від чужих людей. А чужий собі рад. Історія говорить нам багато, а сучасність потверджує правдивість історії, що чужі не тільки не дбали і не дбають про наше добро, але протівно — їх цілею завсігди було наш народ псувати, затьмювати і для себе використовувати.

Нині Українська Православна Церква є якраз тою Церквою, до якої чужі люде не мають доступу; тою Церквою, яку колись мали наші славні предки; під проводом якої гуртувалися найкращі українські люде, в обороні якої клали свої голови найкращі сини нашого народу. Дбати про розвій і благодійну роботу Української Православної Церкви для народу і між народами, се головна задача нового часопису.

Широкий виднокруг праці простягаєсь перед нами. І до неї треба багато рук, багато витревалости і доброї волі не кількох людей, але цілого нашого загалу. Треба, щоби кождий доложив ширю свою цеголку, а тоді певно збудується та велика святиня, в якій збереся весь наш народ на спільну молитву і до спільної праці для теперішности і будучности.

Видавці, які взяли на себе тягар видавання „Православного Вістника“, зачали святе, Боже діло, і заслугоють на найщирішу піддержку у всіх православних Українців. І ми отсим звиваємо в першій мірі українське православне духовенство а дальше всіх вірних і прихильників Української Православної Церкви, щоби постаралися як найширше „Православний Вістник“ розпросторонити, ширити, збирати для него передплатників, збирати жертви на пресовий фонд. Хто піддержить ширю сього богоугодну роботу, той заслужить собі на ім'я доброго робітника на ниві Божій і на ниві народній.

З християнським братнім привітом,

Консисторія Української Православної Церкви в Канаді.

НАЦІОНАЛЬНА ЦЕРКВА — ЦЕРКВА БОЖА.

Лишаючи своїх учеників на землі, Господь наш Ісус Христос сказав їм: „Йдіть і навчайте всі народи!“

Не казав їм Христос, щоби навчали тільки якийсь один нарід. Не казав їм, щоби навчали тільки деякі народи. Він казав їм навчати ВСІ народи. Христос не знає ніякого вибраного народу. Христос не признає народів ліпших, ні гірших, не признає народів важніших, ні менше важних. Для него всі народи однакові, всі рівні. Христос не хотів вивисшувати ніякого народу і не хотів понижувати ніякого народу. Він наказав своїм ученикам навчати всі народи.

А як мали Христові ученики навчати всі народи? Чи якоюсь вибраною мовою? Чи мали навчати їх своєю власною мовою? Чи може пануючою державною мовою? Або мовою вчених людей?

Ні. В пятьдесят днів по Воскресенню Христа зійшов на апостолів Святий Дух і дав їм спромогу навчати всі народи. Він дав їм дар проповідувати слово Боже ріжними мовами. Він дав їм дар проповідувати кождому народови слово Боже у його рідній мові — без уваги на те, яка та мова була поважана, або понижена, розвинена, або проста. Господь Бог не вимагав, аби задля пізнання Його Святої Волі людина мусіла вчитися якоїсь спеціальної мови, — жидівської, грецької, латинської, чи староболгарської. Кожду мову вважає Господь Бог за однаково добру. Кождої мови вчив Святий Дух апостолів.

Святий Дух дав спромогу апостолам бути серед Жидів Жидами, серед Греків Греками, серед Римлян Римлянами, серед Українців Українцями. Бо тільки той може в дійсности працювати для добра якогось народу, хто увійде в душу того народу, хто стане одним із того народу.

Апостоли мали за задачу людям служити, не панувати над ними, помагати їм, а не використовувати їх.

Про одного з апостолів, св. Андрія Первозванного, є передання, що він сповняючи волю Божу, зайшов аж на Україну і на горах Київів проповідував науку Христову. Якою мовою міг він там проповідувати? Жидівською, грецькою? Ні. Тих мов бувби там ніхто не розумів. Але св. Андрій мав від Святого Духа дар проповідувати чужими мовами, отже говорив до наших прабатьків тодішньою українською мовою. Він говорив до Українців, як Українець з України, бо мав служити українському народови.

Не булаби так скоро поширилася Христова віра по цілім світі, якби Христові ученики були зачали серед кождого народу з того, щоби ображати його національ-

ні почування і зневажати його мову. Не булаби поширилася Христова віра, якби Христові ученики були зачали з того, що прийшовши до якогось народу, закладалиб насамперед школу „вибраної“ мови і говорили людам: Як навчитеся отжеї мови, тоді ми навчимо вас про Ісуса Христа і покажемо вам дорогу до неба.

Св. апостол Павло говорив: „Краще, щоб я сказав в церкві пять зрозумілих слів, чим маю ужити десять тисяч незрозумілих“.

Якже безбожно в виду сего виглядають намагання пред ставити темним людам, немов то Господь Бог погорджує простою, народною мовою і вимагає, щоби до Него звертатися якоюсь панською, чужою, чудною мовою. Нема більшої зневаги Бога, як вимагати від людей, щоби молилися до Него мовою, якої не розуміють. Чи може бути щось більше образливого для Бога, як казати Українцям, що вони мусять звертатися до Него в незрозумілій їм староболгарській мові після того, як на Україну приходив св. Андрій Первозваний з проповідями в українській мові? Чи може бути щось більше образливого для Бога, як давати до зрозуміння, що все-знаючий Бог не розуміє української мови?

Ісус Христос не вивисшував ніякої мови ні народности понад другі. Святий Дух не обмежував знання апостолів на одну мову, або тільки на кілька мов; Він дав їм дар говорити всіми мовами. Тому зневагою Бога є приписувати йому, що він розуміє тільки деякі мови і що через те голос, ласку і право у него мають тільки ті люде, що знають ті мови, а люде, що не знають тих мов, є вже тим самим гірші перед Богом. Коли хтось зневажає Бога в сей спосіб, то знаймо, що се слуга діавола, хочби він називав себе не знати яким християнином.

Волю Божу в сій справі дуже добре розуміли первісні християне. В них не було того, щоби ділити себе на ліпших і на гірших християн, на християн першої класи і на християн другої класи. Один лише випадок є занотований в Діяннях Апостольських, що християне жидівського походження кривилися на те, що св. апостол Петро хрестив не тільки Жидів, але й поган. Се було в самих перших днях християнства і се питання зараз залагоджено понад всякий сумнів. Залагоджено його так, що бувші Жиди не підносили вже більше ніяких негодовань.

В первісних християн не було того, щоби Жидовин, або

Грек, або Римлянин говорив, що йому належить першество перед Богом задля його національності. Кождий християнин, якої національності він не був, вважався за однаково доброго, коли його вчинки були добрі. Ніяка національність не приписувала собі права порядкувати церквою у другої національності. Люде кожної нації порядкували самі своїми власними церковними справами а людей чужої національності приймали між себе і вивисшали між собою лише тоді, коли вони своїми надзвичайно добрими вчинками на те собі заслужили. Колиж хто сам втручався в церковні справи чужої нації, того викидали споміж себе, як паршиву вівцю. Береження прав місцевого населення в церковних справах ішло так далеко, що в церковні канони поставлено заборону єпископови втручатися в справи другої дієцезії, і заборону парохом втручатися в справи чужої парохії.

Найкраще зберігся по нинішній день слід самостійного господарювання кожної нації своїми власними церковними справами у східних церквах в виді автокефалії церков та в виді патріархатів. Право кожної нації господарювати самостійно своїми церковними справами було таке широке і таке самозрозуміле, що автокефалію признано навіть церкві на острові Кипрі. Населення того острову є грецьке і для него не булоби надзвичайної кривди в тім, якби в церковних справах воно підлягало грецькій церковній ерархії. Однакж Кипр є доволі віддалений від Греції і жие своїм окремим життям, а се вже вистарчало на те, аби признати йому потребу церковної самоуправи, автокефалії.

Добитися визнання автокефалії церкви в початках християнства не було тяжкою річю, бо тоді ще панував серед християн правдивий християнський дух любови, виrozumілости і бажання добра другим. З ходом часу, як число християн зросло і християнство стало більше звичаєвим та формальним, а ще більше коли християнство стало пануючою релігією, церковна ерархія в різних краях зачала сходити зі старого християнського становища, зачала забувати про Христову науку і Божу волю, а натомісць зачала мріяти про вигоди, почести і політичну силу. Оттоді зачалися спори за першество в церкві, за право ерархів пануючої або сильнішої національності втручатися в домашні справи національності поневоленої або слабшої. Церкву зачалися уживати до політики. Тоді то сталося, що єпископ римський додумався проголосити себе головою християнської церкви задля того, що Рим був столицею римської держави, яка обіймала увесь відомий тоді світ. Все таки східні патріярхи ніколи не приписували собі аж таких прав, як папа римський і сему треба в великій мірі завдячувати, що у східній церкві не творилися так різні секти, як в області, обнятій зверхністю папи римського. Східна церква була більше демократична і коли навіть повставали в ній різні думки, їх скорше вдавалося погодити.

Український нарід прийняв Христову віру з Царгороду і хоч українська церква за часів самостійности української держави не була формально визнана автокефальною, то до повної автокефальности дуже мало їй бракувало. Зверхність Царгороду над церквою обмежувалася до того, що патріярх від часу до часу (але не кожного разу!) благословив для України митрополита, а той вже порядкував справами української церкви як її дійсний голова. Треба однакж зазначити, що і сей стан частинної залежности української церкви не був для Українців вповні вдоволюючий і кілька разів приходили між Українцями і царгородським патріярхом прикрі конфлікти, а остаточно таки з причини Царгороду українська православна церква попала проти волі українського народу під зверхність московського патріярха. Царгородський патріярх буквально за гроші продав Москві зверхність над українською православною церквою і за те був навіть скинений зі становища патріярха. І Москва, купивши для себе українську церкву, не занехала повернути їй в могутче орудіє для поневолення українського народу.

Не краще виийшла українська церква під олікою Польщі. Польща старалася всіми силами накинути Українцям римо-католицизм, аби зеднати в сей спосіб Українців з Поляками вперед вірою, а дальше й зовсім повернути їх у Поляків. Відтак накинула їм унію, гадаючи посередно дійти до того самого, до чого перше йшла прямо, — через унію думала перетягнути Українців в римо-католицизм, а відтак поробити їх Поляками. І в великій мірі Полякам се вдалося. Мільони Українців пропали для українського народу в той спосіб, що вперед ставали уніятами, відтак римо-католиками, а тоді вже й цілком польщилися. Холмщина була коліс чисто українською країною; тепер вона на половину польщена. В Галичині більше чим третина населення є римо-католики Українці, які задля своєї релігійної приналежности причисляють себе до польської народности і є найзавзятішими ворогами українського народу.

Історія є учителькою життя — говорить стара латин-

ська пословиця. З історії найкраще можемо навчитися, що і як треба робити, аби оминати похибки минувшини. Історія вчить нас, що навіть частинна залежність української церкви від чужих людей виходила на шкоду українському народови. Історія вчить нас, що в початках християнства кождий нарід сам порядкував своїми церковними справами. Святе Письмо учить нас, що Христос ані Святий Дух не дав ніякому народови ані одиниці чужого народу права порядкувати в українській церкві. Отже заключення з того ясне: Українці не повинні до того допускати, що противиться Божій волі і що показалося в історії противним інтересам українського народу.

Український нарід може славити Бога без чужих посередників і агентів. І як другі народи ще в початках християнства утворили в себе самостійні церковні організації, так і український нарід має право се зробити. Українську мову Господь Бог розуміє так само добре, як мову польську, латинську, московську, староболгарську, чи грецьку. Молитву з українських уст вислухає Господь так само легко, як молитву з уст московських, польських, чи італійських. І як буде робити Господови Богови ріжницю особа того, хто молиться, то не задля того, якої він народности, тільки задля того, якої він морали, — чи він чоловік праведний, чи грішник.

А грішник є кождий, хто приписує собі, що він має більший голос в Бога, чим якийнебудь Українець. Грішник є кождий, хто намагається порядкувати справами совісти Українців тоді, коли сам не вважає себе за Українця між Українцями, тільки чим иншим. Бо хто між Українцями не є Українцем, той є агентом якоїсь другої національності і старається під покришкою релігії витягнути з Українців користь для другого народу. Зі всіх родів лицемірства нема гіршого лицемірства над релігійне лицемірство, над бажання панувати над чужим народом чи помочи релігії.

Церква може нарід підносити, але може його й понижувати. Підносить нарід церква правдива, котра служить Богови. Служба Богови йде завсідги в парі з бажанням добра людям. Церква, що дійсно служить Богови, дбає про добро народу. Церква, що не дбає про нарід, не служить і Богови. І коли бачимо церкву, яка на першій місці ставить не інтереси того народу, який в ній гуртується, тільки інтереси якогось другого народу, інтереси держави-гнобительки, або інтереси урядуючої кліки, чи родини, то нема що багато навіть застановлятися, над тим, яка се церква. Се не Божя церква і не правдива церква. Се глум над церквою, се використання церковних форм для поневолення народу. Через те се є питанням першорядної ваги для кожного доброго християнина: Хто має рішаюче слово в моїй церкві? Коли рішаюче слово в церкві має нарід, вірні, які в тій церкві гуртуються, то се правдива церква, церква Божя. Коли в церкві має рішаюче слово цар, то се церква і не правдива і не божя, тільки царева. Коли рішаюче слово має Польща, або Рим, чи взагалі хтось чужий, то се так само не є церква ні Божя, ні правдива, — се машина для поневолення народу в інтересі Польщі, в інтересі Риму, чи в чім там не булоб інтересі.

Християнську релігію, на жаль, довгі часи уживали вороги українського народу як способу до панування над тим народом. Релігія була родом ярма, при помочи якого над українським народом з одного боку панувала Польща, а з другого Москва: релігію вони уживали на те, щоби той нарід легше використовувати, знищити. Польща при помочи унії, а Москва при помочи поневоленої православної церкви, яку зробила царською, убивали душу українського народу. Церква в чужих руках і під чужим проводом була середником винародовлення українського народу. Церква, страшно сказати, була найстрашнішим і найзрадливішим ворогом українського народу. Чиж диво, що між інтелігентнішими верствами українського народу виродилося недовіра до церкви? Дуже зле свідчилоб се про нашу інтелігенцію, якби вона, люблячи щиро свій нарід, рівночасно одушевлялася церквами, які в дійсности помагали ворогам народу держати його дальше в неволі.

Отсе є причина, для чого український нарід нині відновлює свою власну, національну церкву, українську православну церкву. Досить нам неволі під покришкою віри! Український нарід може сам порядкувати справами своєї совісти і український нарід твердо постановляє собі скинути з себе ярмо всіх церков, що держать його в неволі. А невольником під релігійним оглядом є кождий Українець, котрий належить до церкви, в якій порядкують якісь чужинці, а не Українці.

Молімо Господа, щоби вляв розум в уми маловидючих людей, що шукають між чужими людьми за посередниками, які запровадилиб їх до царства Божого, а тимчасом замість посередників находять грішників, які самі переступають закон Божий, бо беруться до того, до чого Господь Бог не дав їм ніколи права.

В. Н.

„ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСНИК“
 орган Української Православної Церкви в Канаді.
 Виходить щомісяця.
 Видає Українська Православна Видавнича Спілка.
 Редактор, Свящ. В. Кудрик.
 Адреса: 379 Parr Street, — Winnipeg, Man.
 Передплата 1 долар за 12 чисел.

THE ORTHODOX HERALD
 Official organ of the Ukrainian Orthodox Church of Canada,
 Published Monthly.
 Published by the Ukrainian Orthodox Publishing Co.
 Rev. W. Kudryk, Editor.
 Address: 379 Parr Street, — Winnipeg, Man.
 Subscription 1 Dollar for 12 issues.

ПРИЧИНИ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ.

Церковне питання є тепер дуже актуальне. Доказом сего є велике заінтересовання церквою масами українського народу, доказом сего є й хочби покликання до життя „Православного Вісника“. Заінтересовання се викликало головню повстання а властиво відновлення прадідної Української Православної Церкви в Канаді і увільнення тоїж церкви від московських оков на Україні. Думаю, що не від річи буде, коли я постараюсь від себе в першій числі „Православного Вісника“ подати кілька уваг про причини відновлення Української Православної Церкви в Канаді.

Вірю, що я найкраще вивяжусь зі своєї задачі, коли поставлю перед себе і читачів Вісника питання, що є церква і яка її роля в суспільнім життю даного народу. Відповідь на се питання буде добрим вступом до статті.

З ширшого погляду, християнська церква є збір всіх християн, значить збір людей, що признають Христову віру. З вузшого погляду, церква є громадою християн, що мають ту саму віру, ті самі обряди, і визнають ту саму зверхність церковну. З ширшого погляду маємо тільки одну християнську вселенську церкву, яка включає всіх християн без огляду на їх ріжніщі догматичні або обрядові, або ріжніщі що впливають з національного ґрунту; з вузшого погляду маємо багато християнських церков, відмінних одна від одної своїми догмами, обрядами, мовою і т. д. З того другого погляду маємо такі церкви як православна, католицька і ріжні протестантські.

Яку ролю має церква в суспільнім життю народу? Роля церкви є двояка: релігійно-моральна і національна.

Коли церква хоче як слід виповнити свою першу ролю, релігійно-моральну, вона мусить бути дуже тісно звязана з життям народу, серед якого вона працює, мусить тішитись радіщами, а смутитись болями того народу, мусить бути одним словом національною церквою. Коли церква не є тісно звязана з життям народу, коли вона не є національною, вона не може бути тим органом, що справляє суспільність до добра. Рівнож, щоби церква сповнила своє релігійно-моральне завдання, на її чолі мусять стояти найкращі одиниці з характером гарним й чистим, одиниці, яким лежить на серці добро народу, для якого й серед якого вони працюють.

Щоби наглядно зрозуміти значіння і ролю церкви для нашого народу в Канаді, нам треба до певної міри схарактеризувати існуючі між Українцями церкви.

Іміграція наша є головню з Галичини й Буковини, по части також з Великої України. Найбільша є іміграція з Галичини, тому й найбільша до тепер є тут греко-католицька церква. В Галичині ся церква, хоч вона є продуктом унії, яка була більш роботою Поляків, як Українців, через довший час на стільки твердо стояла на первісних засадах і звичаях православної церкви, на стільки трималась твердо східного обряду і східних практик, головню практики жонатого священства, що вона не зробила тої роботи, якої Поляки від неї хотіли, іменню не стала таким легким містком до переходу на латинство і польськість, як Поляки сего сподівались тоді, коли вони цілою силою державної машини старались ввести унію в життя.

Однак в останніх часах вже й в Галичині бачимо більше змагання зі сторони польського клиру, який заступає там інтереси Риму й Польщі, зробити з гр. кат. церкви те оруддя латинізації і польонізації, на яке вона була призначена з гори. Найсумнішим об'явом в тій справі є сей факт, що деякі гр. кат. владики, готовно Хомишин, дуже сумлінно беруться до латинізації гр. кат. церкви в Галичині, в першій мірі через заведення celibату серед духовенства й через запровадження латинських звичаїв в церковні відправи. Серед священства в Галичині під теперішню пору є дві виразні течії: старша, заступлена жонатим священством, стоїть на ґрунті непохитності східних православних звичаїв гр. кат. церкви, і нова течія, заступлена целібатами, вихован-

ками в головній мірі еп. Хомишина і в певній мірі вихованками других єпископів, під дуже зручним керуванням митрополита Шептицького і зайшлих римо-католиків Бельгійців, які вже потрапили звити собі гарненьке гніздо в Галичині подібно як й в Канаді. Нова течія стоїть явно на ґрунті латинізації.

В Канаді гр. католицька церква була віддана під цілковиту контролю латинських єпископів і священників, які вважають гр. католицьку церкву тільки за шів католицьку, котру треба конче зробити дійсно католицькою через латинізацію. Жонатим священникам тут заборонений вступ — однак можна священникам жити „на віру“. Загал гр. католиків вірив, що з приходом єпископа Будки справа поліпшиться о стільки, що контроля церкви перейде з рук латинських єпископів в його руки й що тим самим ослабиться вплив латинських священників, котрі прийняли позірно грецький обряд, щоби тим легше дістати доступ до середини гр. кат. церкви і тим самим легше її з середовища латинізації. Однак надії загалу гр. католиків не сповнились, тому що з приходом єпископа Будки впливи латинських священників в нутрі греко-католицької церкви зовсім не ослабились. Самий єпископ Будка не є дійсним независимим єпископом в своїй дієцезії, але є властиво суфраганом латинських єпископів, бо мусить в кождім важнішим ділі робити так, як вони йому розкажуть. Латинські єпископи через своїх священників, Бельгійців, мають дуже гарну контролю над греко-католицькою церквою в Канаді.

Допущення чужих священників в Канаді і Галичині в нутро греко-католицької церкви захитало дуже національний характер сеї церкви, котрий вона проти волі Поляків потрапила все таки через довший час затримати.

Дальше тут в Канаді Єпископська Корпорація дуже сильно з другого боку підкопує національний характер гр. кат. церкви, тому, що головна точка в інкорпорації допускає можливість чужинця як єпископа „для Русинів“ в Канаді, бо одинокою кваліфікацією того єпископа є тільки гр. кат. обряд, який в очах римо-католиків є тимчасовим, і ту кваліфікацію набуло собі вже досить опоре число римо-католицьких священників — Бельгійців.

Корпорація ся нищить також принцип народоправства в церкві, віддаючи не тільки духовну власть над порученими йому церквами, але також повну контролю над маєтками тих церков, які скоро тільки записані на Корпорацію, тільки поверховно затримують контролю над своїми маєтками, бо в дійсности ті маєтки належать до Корпорації, то є до кождочасного єпископа.

Церква може бути тільки тоді національна, коли контроля над тою церквою спочиває в руках своїх а не чужих. Коли-ж контроля над даною церквою спочиває в руках чужих, або коли отворені двері на остяж для такої контролі, тоді церква перестає бути національною. Се відноситься до гр. католицької церкви в Канаді.

Щодо російської православної церкви, до якої до останніх часів належали всі Українці з Буковини і Великої України, і до якої ще й тепер належить досить поважне число тихже Українців, то про ню з національного боку нема що багато говорити. Вона явно стояла на услугах другого народу, вона явно ширила національну відступність, вона була опорою здискредитованого кацапського курсу. Нема отже й мови, щоби вона була національною для нас, себто українською. Вона не була навіть національною церквою російського народу, вона дійсно була офіційною церквою російського самодержавія.

Поза незначним числом штундистів чи баптистів, які прийшли до Канади з Великої України, в Канаді нема багато українських протестантів. Те маленьке число українських протестантів є вже витвором канадійським. Так звана українська протестантська чи евагельська церква в Канаді є штучним витвором кількох людей, що за пам'ятних часів Серафима і пізнійше взяли до поповання на основі засади: Навчить біда попиту, як нема ся чого вхолити. Будучи підтримуваною грішми англійських протестантів ся церква є в дійсности чужою, не нашою.

Я навмисне довше спинився на точці національности церкви, тому що від сего зависить, в якій мірі ми можемо назвати ту або другу церкву нашою національною церквою; від сего зависить ціла робота даної церкви серед нашого народу. Я позволю собі на сім місці навести слова двох визначніших громадян Українців. Перший з них О. Лотоцький, колишній керуючий справами віроісповідань в українським правительстві за Центральної Ради й міністер ісповідань в гетьманським правительстві, а тепер професор Українського Вільного Університету в Празі, ось що пише в статті: Церковна справа на Україні (Літ. Наук. Вісник, за май 1923):

„... А з другого боку ми повинні пригадати, що церква, коли вона стала зброєю в руках чужої держави і чужої

політики, то се була найслушніша зброя, що наносила може найтяжші удари в нашій національній справі. Треба уважати, що органи церкви фактично поставлені найближше до народу — ближше ніж усі чинники державні і громадянські. Церква через свої органи впливає на саму совість народу, на ту сферу, до якої так трудно доступити навіть тим, хто щиро вважає себе справжнім другом народу. В тім і полягає секрет великої позитивної ролі церкви в нашій національній справі!"

Дальше п. Лотоцький показує наглядно, що історія нашого народу вчить нас, що українська православна церква, яка стала для нас національною церквою, була великою твердиною нашою в культурно-національних змаганнях, тоді коли вона була дійсно незалежна, національна, як за київських князів і потім за козаччини, коли київський митрополит був дійсним головою української незалежної церкви. По прилученню України до Москви, Москва бачучи значіння нашої церкви знищила її самостійність, зденационалізувала її і зробила її крайно ворожою до всіх змагань нашого народу, так що в часі останнього відродження нашого народу підчас революції обмосковлена православна церква стала найбільшою колодою на дорозі творення української державности. П. Лотоцький зауважує, що ми на жаль не оцінили в часі революції значіння нашої рідної церкви і се було до великої міри причиною наших неуспіхів в будованню держави.

Другий визначний Українець, до того ще й соціаліст, М. Шаповал, так пише в статті: **До програми українського визволення** (Нова Україна, за березень 1923):

„Хто хоче єдиної національної свідомости, той мусить консеквентно прямувати до створення єдиної української соборної автокефальної церкви.“

Однак наш нарід в Канаді, який скорше набув національної свідомости в широких масах, як наш нарід на Великій Україні, зрозумів також скорше значіння відродження рідної церкви, як наші браття на Великій Україні і в Галичині. Ми були майже відтіяні від старого краю в той час, коли в нас тут клалось перші основи під відродження рідної церкви. Ми бачили наглядно, що коли навіть в церкві є священники, що числять себе за свідомих Українців, однак як та церква є під чужою контролею, то вона не може сповнити як слід своєї великої задачі супроти свого народу.

Нарід наш переконався, що коли церква є на услугах чужих, то вона не може навіть виповнити релігійно-мо-

ральної ролі. Той ролі не могла й не може як слід виповняти також і з других причин. В гр. кат. церкві через заведення насильного целібату священники примушені вести таке життя, яке в очах нашого народу, що привик споконвіку до жонатих священників, уходить за неморальне.

Дальше в греко католицькій церкві цілий час церковні проповіді провадяться самим єпископом і багато священниками не на тему християнської любови й братерства, але противно на тему ненависти і релігійної нетерпимости. Церковні місії під керівництвом єпископа були зорганізованою провокацією всіх тих, що не годились з тактикою єпископа й його цілого курсу. З проповідальниць сипались завжди громи, розкидалися заборони читання навіть часописів, або належання до українських організацій, що не вважали за потрібне без застереження піддатись контролі єпископа.

В сфері культурно-просвітній зі сторони гр. кат. церкви було й є змагання поділити нарід на католиків й некатоликів і то з тим застереженням, що тільки католики репрезентують наш нарід, а всі решта є тільки непотрібним додатком. Дійшло до того, що чоловік, який через одну або другу причину не годився з офіційною політикою гр. кат. церкви, хоч сам був добрим гр. католиком, був наражений на острацизм, був прямо пятнований як зрадник свого народу, хоч би він був й найбільшим приятелем і патріотом народу.

Ся релігійна нетерпимість, сей дух середовіччя, від якого пахло інквізицією, сей дух ненависти, сей дух зарозумілості і арогантности, дальше змагання до цілковитої контролі на всіх царинах нашого народного життя разом з цілковитим занедбанням основної задачі церкви, іменно дбайливості про моральне піднесення народу до ідеалу добра й справедливості через примірне християнське життя, дальше невідповідний примір життєвий священників гр. кат. церкви — се були головні причини релігійної революції нашого народу в Канаді, вислідом якої було відновлення прадіної Української Православної Церкви, яка має робити дійсно Христову роботу, а то дбати про дійсно моральне і релігійне піднесення нашого народу в Канаді і дбати про се в такій формі і в такій спосіб, який є відповідний для українського народу.

Бо що-ж иншого міг наш нарід зробити? Протестантизм, для нас чужий, а російське православ'є не тільки що чуже, але й є виразником застою, назадництва і національного зрадництва.

В. Свистун.

Молитва За Вітчину

ПРО ПЕРЕМОГУ НАД ВОРОГОМ, ЩО ЗАПОСІВ РІДНУ ЗЕМЛЮ.

Підчас Служби Божої священник Церкви голосно відчитує отсю молитву:

Священик: Приклонивши коліна, од цілого серця Господу помолімося!

Хор: Господи, помилуй!

Священик: Господи Боже, Отче і Творче наш, Боже правди і милосердя! Ми віримо правді Твоїй і визнаємо, що все, що Ти посилаєш нам, Ти посилаєш по заслугах наших, бо Ти караєш грішних і милуєш праведних.

Вислухай теплу молитву нашу, Отже небесний, яку приносимо Тобі на колінах і з слізьми на очах!

Провинили Тобі ми багато вільно й не вільно словом і ділом, свідомо й несвідомо, і часто забували Тебе, Бога Єдиного...

Та не суди нас, Боже, по безмірних провинах наших, бо Ти Милосердний і ласці Твоїй немає кінця... Дозволь нам устами недостойними, як слугам вірним Твоїм, щиро благати Тебе: змилосердися над нами, Всеблагий, і прости нам всі провини наші! Бо все, що ми робимо, ми хочемо робити з серцем чистим і з Богом в думці... І у всіх ділах наших повсякчасно тільки єдиного ми й бажаємо: щоби слава Твоя була безмежною, а Рідна Земля наша стала щасливою!...

Боже Святий, зглянься над гіркими стражданнями нашими, бо страждання сі більше людських немічних сил наших! Ворог лютий посів Рідну Землю нашу і в господі чужій криваво справляє перемогу своєю...

Там, в далекій Вітчизні, в журбі повсякчасній тужать по нас отець та мати старі, брат та сестра беззахистні, — Всеблагий, покрій їх ласкою Своєю і оборони від пімсти кривавої!... І дружину безпомічну, і дітей безпризорних заступи, Милосердний, від напасти ворожої!... Край наш рідний зруйновано, а нарід хрещений помордовано, — Боже, зглянься над безмежним горем нашим і не попусти Землі Рідної до загибелі!...

На Тебе одного, Милостивий, вся надія наша: страж-

дання наші великі, а горе безмежне: не попусти, Господи українським скитальцям померти на чужині!

Боже Сильний, Ти Милосердний і милість Твоя безмежна! Пошли ж нам ласку Заступниці скривджених Богородиці, і надією на милість Твою переповняться наші серця! Ми віримо й визнаємо, що всі страждання наші стануть Тобі на славу, а Батьківщині нашій на користь...

Пішли нам, Господи Боже, Заступника Небесного, Твого Ангела Охоронителя, щоб повсякчасно боронив нас, щоб у імя Твоє величчє водив Христорлюбиве Славне Козацтво наше, щоб наповняв відвагою серця їхні, щоб заступив їх від всякої біди, напасти та лукавства неприятельського, і щоб силою Твоею Святою й всемогучою подав перемогу над нашими супротивниками!...

Сокруши ж, Боже Сильний, всіх ворогів наших і Край Рідний звільни від зухвалих чужинців і пошли нам, змученим, давнобажаний спокій!...

Христорлюбивому Славному Козацтву нашому подай щасливого повернення до Краю Рідного і повної перемоги над ворогом! Всім же братам нашим, на чужині і вдома сущим, пошли, Господи, щирої єдності і братерської любови!...

І омиа кровю, слізьми оплакана, вогнем очищена Вітчизна наша від повного серця дякуватиме Тобі, Богу Милостивому, і однодушно славитиме Тебе, Великого й Всесильного Бога нашого, Отця і Сина і Святого Духа повсякчасно, нині і завжди і на віки вічні.

Хор: Амінь.

І співає: Спаси, Господи, люди Твої і благослови Україну Твою, перемогу Христорлюбивому Козацтву нашому на ворогів подай і борони Христом Твоїм землю Твою.

Той, хто робить добро другому, робить добро також і самому собі, не в змісті наслідків, але самим актом роблення добра, тому, що свідомість зробленого добра являється найвищою нагородою для людини.

Сенєка.

Великодні Свята в Греків.

(Після опису „Спомини з Атен” проф. І. Кокорудза).

Всі більші свята мають то до себе, що вони отримані з різними церковними і народними обрядами, від давня переказаними звичаями і різними поведінками, що разом оповивають свято чарівною красою. Через те обходи свят довгими віками держаться в народі в майже незмінній формі.

Тому то колиб ми відобрали тим святам ті зверхні форми — церемонії, звичаї, ту зверхню шату (пр. на Різдво коляди, дідух, свята вечера, страви, а на Великодні співання „Христос воскрес”, свячення паски, святочні печива, святочний обід з желаннями, галузки і писанки, гайки і др.), то свята стратилиби свою величність.

Через те свята на чужині, між чужими людьми не є такими милими, як в ріднім гурті. На чужині хотілосяб мати рідні звичаї, хотілосяб мати рідні обряди, які є в дома, хотілосяб співати ті самі пісні.

Почуття туги за рідним пережив я 1905 р., коли довелося мені святкувати Великдень в столиці Греції в Атенах. На щастя був я там з жінкою, отже не цілком самотний. В готелю ми прилагодили свячене, запросили краківського професора і по перекусці заспівали разом наше чаруюче „Христос воскрес”.

Коли брати на нашу міру, то не побачив я в Атенах такої величавости, як можна бачити у нас у Львові. Спів монотонний — оден дяк співає і кількох дяків вторує. А в нас... Якою красою лунає хоровий спів в наших церквах, або в грецькій церкві в Відні; а не менше наш звичайний „самолівковий” спів, в яким участь бере ціла церква — спів, в яким чуємо, що дійсно всі одними устами й одним серцем заносимо молитву до Бога.

І великоліпність в самій митрополічій церкві не була така, як буває в нас, або яку я бачив в Свято-Володимирській церкві в Києві.

Зате признати треба одно, що побожність і релігійність в Греків велика. Як було свято, то видно се було по цілім вигляді і настрою Атен — такий настрої і вигляд буває і по наших селах і місточках.

Противно діється в Римі — де навіть в неділю я бачив, як мурували.

В Атенах в свята склепи до 6-ої години замкнені. Церкви повні вірних різного стану. В Велику Пятницю і Суботу в вечер, коли відбуваються в митрополічій церкві богослуження, ціла Стадійська вулиця і площа Конституції ясно освічена. Підчас відправи „Воскресення” в митрополічій церкві в опівночі доми кругом церкви освічені. Королівський двір і представники високих властей також на всіх великих (рокових) богослуженнях бувають.

На „Христові Страсти” були ми в церкві панатії Хризоспілююсиси. Церква ясно освічена, повна народу і ми мусили стояти в притворі. Але добре було чути, як читали Євангеліє по старогрецьки, з новогрецьким виговором. Читання не було подібне до нашого — в нас напів співаєсь, а там звичайне читання, на лад оповідання.

В пятницю о 9-ій годині вечером були ми в митрополічій церкві на вечірній обході з плащеницею. Церков величала, в золоті і зелені барви прикрашена. Складаєсь з Притвору, головної часті і „Святая” „Святих”. Іконостас повний і сягає під саму гору. „Царські Врата” багато золочені.

В ясно освіченій церкві побачили ми „Божий Грїб”, що стояв близько „Царських Врат” — в формі престола, над яким вносилась великий лук з цвітїв і біла та синя лента з написами. На переді лежала дорогоцінна Плащениця, накрита прозорою заслоною, на якій лежали накидані живі цвітї.

Нарід тиснувся до Божого Гробу, виходив по сходах на підвиснення і цілував Плащеницю.

За час явилися міністри і другі достойники, а відтак вийшов з Царських Врат митрополит, одитий в золоті ризи, в мітрі, з жезлом в руці в супроводі трох священників.

О 10-ій годині рушив похід з Плащеницею. Передом несли чотири хоругви, відтак йшла музика, дальше несено великий чорний хрест, похилений наперед, в який були встромлені три довгі заосвічені свічки. Дальше йшло війсьсько, співаки, а за співаками митрополит сам оден. Він ніс Євангеліє оперте на ліве рамя. За митрополитом несли чотири священники Плащеницю. Дальше йшли представники світських властей і тьма народу.

Всюда повно світла. Більшість народу держала в руках горючі свічки. Вікна і балкони домів освічені свічками. Тут то там вистрілюють з товпи штучні вогні.

Цілий похід йде перед королівську палату, щоби після візантійського звичаю віддати честь королівському домови. Тут відчитано Ектенії за здоровля короля, королеви, наслідника і других членів родини та відспівано „Многая Літа”. Звідси похід рушив знов до церкви — і се була 12-та година вночі. Ніч була гарна, а тепло, як в нас на Зелені Свята.

Ще гарнійше було „Воскресення” в тій самій церкві. Перед церквою висока естрада (підвиснення), а ціла площа ярко освічена. Освічені і будинки двокруги. В церкві, на сходах і на площі незмірні маси народу, більшість з горючими свічками. На естраді з одного боку жінци, з другого представники властей. На задній часті естради престіл і свічки. Поліція удержує лад й обходиться дуже чемно: просить о зроблення місця, чи що, і нарід сейчас слухає зазиву. Через те всюду взірцевий лад і тиша. Все очікує приїзду короля.

Надійшла 12-та година вночі, з Суботи на Неділю. Аж ось трубний сигнал, слова команди, музика заграла народний гимн. Приїхав, але не король, тільки заступник (діадох) і станув близько престола.

Тоді вийшов з церкви митрополит з Євангелієм і трома священниками і на естраді перед престолом зачав відправляти Воскресну Утреню. Почав „Христос анесті” (Христос воскрес), а дяки підхопили дальше. Однакж народ не співав і через те не було того почуття, як буває в нас, коли цілий народ сю пісню заспіває.

По Утрени почав нарід розходитися. Хто держав запалену свічку, той ішов з нею через місто і старався занести її запалену аж до дому. А ті, що їхали, також везли запалені свічки. Незвичайний був се вид серед ночі.

А на дзвіниці дзвонили усі дзвони, голосячи радісну вість Воскресення Христового. Час від часу гудів великий дзвін.

В великодну Пятницю і Суботу дзвони не мовчали, як у нас, але і не дзвонили, а тільки стогнали. На дзвіницях Атен ударовано по три рази в криса дзвонів і се виглядало на сумний зойк, на стогін.

В Світлу Неділю (на Великдень) по Службі Божій було свячення пасок. Паски в Греків мають форму круглих плоских плетених хлібів, в яких є одна, дві, або більше крашанок, що разом з паскою пеклися.

На Вечірні того самого дня, що зачалася о 2-ій год. по полудни, читано Євангеліє в девяти мовах. Перший читав митрополит в Царських Вратах по старогрецьки. Другий читав священник з амбони по церковно-славянськи переважно з виговором таким, який є в нас, отже українсько-руським. Дальше по єврейськи, арабськи, вірменськи і т. д. По кождім Євангелію дзвонено у всі дзвони.

Ось так виглядають Великодні Свята в столиці Греції, в Атенах, разом з богослуженнями страстного тижня.

АПОСТОЛ НА ВОСКРЕСЕННЯ ХРИСТОВЕ.

(Діяння Апостольські, розділ I, вірші 1—8.)

1. Перше оповідання написав я, о Теофіле, про все, що Ісус робив та навчав,
2. Аж до того дня, коли Він вознісся, давши заповідь Духом Святим Апостолам, яких Собі вибрав,
3. І яким Він по муці Своїй показував живим в різних доводах, сорок день являючись їм та розмовляючи про Царство Боже.
4. З ними Він їв, і наказав їм не відходити з Єрусалиму, але чекати обіцяного Отцем, про що ви чули від мене:

5. „Бо ж Іоан хрестив водою, а ви за кілька сих днів охрещені будете Духом Святим”.
6. А тому, зійшовшиє, вони дізнавались у Нього: „Чи не сього року відновиш Ти Царство Ізраїлеве?”
7. І Він відповів їм: „Не вам знати час та пору, бо се у владі Отця.”
8. Але дістанете ви силу, як Дух Святий зійде на вас, і будете про мене свідчити в Єрусалимі, і по всій Юдеї та Самарії, і аж до краю світа!”

ВЕЛИКОДНЕ УЧИТЕЛЬНЕ СЛОВО.

Святого Отця нашого Іоана Золотоустого, Архієпископа Царгородського.

Хто побожний і боголюбний, — нехай утішиться з сього величного й світлого свята. Хто розумний слуга — нехай весело ввійде в радість Пана свого. Хто змучився постом, нехай візьме нагороду тепер.

Хто працював від години сестої вранці, нехай одержить сьогодня заплату справедливу. Хто по дев'ятій годині прийшов, нехай святкує з подякою. Хто по дванадцятій годині прибув, нехай не трівожиться, — бо втрати ні в чому не матиме він. А хто спізнився й на годину третю — приступай без вагання. І хто прибув лише в час п'ятий з полудня, — нехай не лякається спізнення: милосердний Владика, — Він приймає останнього, як і першого; Він заспокоює одинаково — чи хто спізнився, чи хто працює від ранку.

І останнього Він милує, і про першого дбає; і тому дає, і сьому дарує.

І діла Він приймає, і думку витає; і зроблене шанує, і намір Він хвалить.

От тому у радість Господа нашого всі увійдять: і одні і другі заплату візьмуть!

Багаті й убогі — разом веселіться!

Витревали й недбайливі — ушануйте сей день!

Хто постив й хто не постив — веселіться сьогодня! Стіл заставлений — розкошуйте усі; Паска Свята — нехай ніхто не вийде голодним! Всі споживайте з бесіди віри, всі споживайте з багатства добротливості!

Нехай ніхто не нарікає на вбожество, бо царювання вселюдне настало!

Нехай ніхто зза гріхів не впадає у смуток, — бо прощення з гробу засіяло!

Ніхто нехай не лякається смерті, бо нас визволила Спасова смерть; знищив її Той, Кого тримала вона.

Пекло полонив, Хто до пекла зійшов. Засмутив того, хто спробував тіла Його.

І віщуючи се, Ісаїя голосно кликав: „Пекло — казав — засмутилося, стрівши долі Тебе”. Засмутилося, бо знищене. Засмутилося, бо зневажене. Засмутилося, бо смерть йому заподіяно. Засмутилося, бо збурене. Засмутилося, бо звязане. Взяло людину, — а на Бога натрапило. Взяло землю, — а стріло небо. Взяло, що бачило, а впало через те, чого не добачило...

Де жало твоє, смерте? Де перемога твоя, пекло? Христос Воскрес — і ти звалене. Христос Воскрес — і поспали демони. Христос Воскрес — і радіють Ангели. Христос Воскрес — і життя вільно точиться...

Христос Воскрес — і в гробі ні одного мерця: бо повсталий із мертвих Христос стався первістком для покіяників.

Йому слава і влада на віки вічні!

Амінь.

ВЕЛИКОДНЕ ЄВАНГЕЛІЄ.

(Від Іоана, розділ I, вірші 1—17.)

1. Споконвіку було Слово, і Слово те було у Бога, і Богом було Слово.

2. Воно було споконвіку у Бога.

3. Все повстало через Нього, і ніщо, що сталося, не вчинилося без Нього.

4. У Нім Життя було, і Життя було Світлом для людей.

5. А Світло у темряві світить, і темнота не оповила Його.

6. Був чоловік, що післав Його Бог, на імя йому Іоан.

7. Він прийшов для свідчення, аби свідчити про Світло, щоб всі няли Йому віри.

8. Він не був тим Світлом, але мав свідчити про Світло.

9. Світлом правдивим, яке освічує кожну людину, був Той, що мав з'явитися на сей світ.

10. І Він був на світі, і світ через Нього повстав, але світ Його не пізнав.

11. До свого прийшов Він, але свої Його не прийняли.

12. А тим усім, що прийняли Його, що вірують в імя Його, дав Він їм можливість синами Божими стати,

13. Що не з крові, ані з пожадливості тіла, ані з хотіння чоловічого, але від Бога народилися.

14. І Слово людиною сталося, і пробувало між нами, повне ласки та правди, і ми бачили славу Його, славу як єдиного в Отця.

15. Про Нього свідчить Іоан, і голосно мовить: „Се був Той, про котрого оповідав я: Той, що прийде по мені, вже був до мене, бо був раніш від мене”.

16. І з великого добра Його ми всі узяли, — а то ласку по ласці.

17. Бо закона дав Мойсей, а ласку та правду приніс Ісус Христос.

З Церковного Життя.

Справа Автокефально-го Священника.

Дня 12 марта в окружном суді в Луцьку розглядалася справа о. Василя Проказюка, який одержав посвячення від одного з ерархів автокефальної української церкви на Великій Україні. В. Проказюк родом з Волині. На Волинь, в Дубенський повіт, він вернувся ще в 1921 р. Волинський архієпископ Дионисій, до якого В. Проказюк звернувся за парафією, представ ляючи свою ставлену грамоту, не задовольнив його прохання і звернувся за вирішенням питання, як має ставитись взагалі до автокефальної ерархії та до поставлених нею священників, до Синоду в Варшаві, фактично до тодішнього Митрополита Георгія. Митр. Георгій вирішив так: Через те, що не відомо, чи автокефальна українська ерархія благодатна, чи не благодатна, то нічого не

можна сказати і щодо благодатності чи неблагодатності о. В. Проказюка. На підставі такого вирішення важного принципового питання, духовна влада не тільки не дала В. Проказюкови парафії, але й заборонила йому де-б то не було приватно правити св. службу Божу, як також і не погодилася на його пересвячення... Тимчасом на просьбу селян села Вел. Городниці (на Дубенщині), де парафіяне вже від довшого часу силкуються видати нелюбого їм священика Кульчицького, неавторитетного, неосвіченого та морально невідповідаючого сво йому званню, о. В. Проказюк, після довгих вагань, згодився правити в них святу службу Божу. Перше богослуження відправив о. В. Проказюк на перший день Великодних Свят минулого року. Правив — по українськи. Служба й проповідь зібрали велику масу богомоль-

ців і викликали велике підняття релігійного настрою, бо вже давно парафіяне сього села не чули не тільки благовіної, але взагалі жадної св. служби Божої.

Але незабаром бідного В. Проказюка заарештовано і вкинуто до Дубенської тюрми. Пішло слідство, почались допити. Так просидів у тюрмі він цілих 10 місяців, аж поки нарешті справу його було призначено на судове вирішення 12 марта. Обвинувачено о. В. Проказюка за коштунство, і за політику, якої ніби то обвинувачений допустився в своєму церковному казанні. Боронив обвинуваченого сен. А. Карпинський. Суд всіх свідків оборони відкинув, а до розправи допущено лиш свідків з боку обвинувачення, а саме: св. Кульчицького, його жінку і дяка, тоб-то осіб інтересованих у тому, аби о. В. Проказюка за судити, а їх авторитет в селі Городниці офіційально підтри-

мати. З боку духовної влади було прислано, яко експерта, луцького протоієра Павличковського, котрий стверто заявив, що він нічого не знає, що таке українська автокефальна церква, а в історії стародавньої церкви української виявив цілковитий аналіфаетизм.

Суд найшов о. В. Проказюка винним і покарав роком тюрми, зарахувавши в се відсиджених вже 10 місяців. о. В. Проказюк на вирок суду зголосив апеляцію; він погоджується лише з тим, що кара йому належить за невиконання архієрейського розпорядження і то кара духовна, але він не може ніколи погодитись, щоби трактовано його, як священика неблагодатного, і через те закидувано йому поповнення святотатства, чого цивільна влада не має права навіть вирішувати.

Ч. („Наше Життя”)

Привітна Вечера для Українського Православного Архієпископа Хведоровича в Нью Йорку.

В четвер, дня 3-го квітня вечером відбулася в Нью Йорку, в сали „Народного Дому“, привітна вечера для новопривітного до Америки делегата української автокефальної церкви на Україні, архієп. Хведоровича. Вечеру устроїв спільний комітет пробуваючих тепер в Нью Йорку Придніпрянців та визначних ньюйорських громадян, перші зібрані архієп. Хведоровича, як свого давнього знайомого і пастиря, другі як визначного громадянина-гостя з України. Запрошених на вечеру було о-коло 80 громадян і громадян-ок.

Архієп. Хведорович прибув о-коло год. 9 вечером в товаристві п. Костецького, бувшого члена „Укр. Нац. Хору“, а при вході на салю, де вже були зібрані всі запрошені, повитав його кількома словами п. Базяк, іменем зібраних Придніпрянців, а п. Лазута іменем присутніх членів ньюйорської громади. Архієп. Хведорович коротко подякував за привіт, а по представленню йому всіх присутніх і по короткій молитві (Отче наш) в українській мові, котру проводив поважаний гість, засядено до спільної вечері при столах, уставлених в підкову.

В половині вечери почались властиві промови. Зачав їх п. Вол. Кедровський, бувший член Центральної Ради і українського правительства, котрий витав о. Хведоровича як представника рідного краю і автокефальної української національної церкви. П. Кедровський вказав на значіння церкви в національній життю, а зокрема на Придніпрянській Україні, де через національну церкву доконується українізація — не офіційна, але за те тим глибока і тривкіша.

Другу промову виголосив др. Л. Цегельський, котрий витав архієп. Хведоровича як представника благодатного, реформаційного руху, котрий не лиш, що українізує церковне життя України, але також несе з собою проповідь живої віри, поступу і умсрачнення публичного життя. Коли ми програли боротьбу за волю, то не лишень тому, що маси були переважно не-свідомі, але й тому, що забракло нам підмоги такого чинника як церква і віра. Православна церква була нам ворожа, а українським провідникам недоставало великого стимула і регулятора людських діл — віри. Українська національна церква взяла на себе переважну історичну задачу: Україні вернути українську церкву, а українській інтелігенції втрачену віру. Як представника сего руху бе-

сідник вітає архієп. Хведоровича іменем присутніх Галичан.

На ці обі промови відповів Владика сорокхвилинною промовою, в якій подякував за теплі привіти і зясував, що се є укр. автокефально-національна церква. Він сказав, що попередні бесідники промовляли головню як політики. Церква і віра се безперечно важні чинники в політичній життю. І церква українізує тепер Україну. Але се її хвилева праця, яку вона робить мимоходом. Безпосередня і головна ціль церкви і віри не є хвилева і сягає поза політичні моменти, у віки і в вічність. Ціль церкви піднести людину до Бога, до ідеалу, який поставив Ісус Христос, кажучи: „будьте совершені, як Отець ваш небесний“. Се є підстава вічного поступу, бо се ідеал, до котрого треба вічно стреміти, а якого в цілости ніколи не можемо осягнути. Отсе вічна і велика задача віри і церкви. Коли церква часом сходила з властивої дороги, то се наслідком слабости людської вдачі. Православна церква хоріла цезаропапизмом, бо цар став головою її для цілий земської політики. Через се нарід стратив довіря до церкви. Реформа, яка йде на Україні, се поворот до первісних морально-релігійних задач церкви, які вона мала в перших віках по Христі. В тім запорука її сили і уморальнюючого впливу. І тому також сягає вона поза межі хвилевої політики. Колиж вона помагає Україні стати свідомою, то тим краще. Україна тому програла свою боротьбу, бо не було її в серцях народних мас. Якже вона увійде в них, а се діється, тоді це буде сили, щоби одолала її. З тих всіх причин український нарід може з вірою і самопевністю глядіти в будучину.

Промови сеї — якої тут тодано лише головні точки — вислухано з напруженою увагою і прийнято теплими оплесками. Опісля промовив ще п. Тимофій (рівнож Придніпрянець), вказуючи на трудности і небезпеки, які стоять на дорозі української автокефальної церкви, а Владика зокрема та побажав Владиці, щоби Господь провадив його у виборі доріг, засобів і осіб.

На тім промови скінчилися і архієп. Хведорович, догуківши ще трохи з присутніми, відїхав о-коло 12 вночі.

Вечер зробив на всіх дуже добре вражіння своєю ширістю та тактом всіх, хто участував. Він був наскрізь громадянською подією.

(„Свобода“).

ПРИВІТ ВПРЕОСВЯЩЕНОМУ АРХІЄПІСКОПОВИ ХВЕДОРОВИЧЕВИ І ЙОГО ВІДПОВІДЬ.

Лист Консисторії Української Православної Церкви в Канаді до Архієпископа Хведоровича:

До Високопреосвященого Архієпископа Івана Хведоровича, Високопреосвящений Владико! — Консисторія Української Православної Церкви в Канаді вітає Вас з Вашим прибуттям на американську землю і молить Всевишнього, щоби дав Вам силу боротьби всякі труднощі, які будуть перед Вами, та щоби Ваша праця на церковно-народній ниві увінчалася як найкращими успіхами.

Лист від Архієпископа Хведоровича до Консисторії. Ньюарк, Н. Дж., 7 берез. 1924 Вельмишановній Консисторії Української Православної Церкви в Канаді.

Сердечна подяка за ласкаві витання. З великою радістю приймаю їх в незломній надії, що Висча Воля благословить нашому народові дійти до зєднання в єдиній Отарі Христової Церкви. Ваш привіт дорогий мені, як один з перших вісників, як світла запорука того, що ми на благословенній Богом дорозі до того єднання. В рідній Церкві, на рідній стежці непохитно віру ми всі зійдемося, аби повести наш нарід в висче царство нашого Боже-ственного Учителя — царства гарних осіянь висчої істини, любови, краси.

Божа ласка і благодать з Вами і усіма дітьми Рідної Церкви й Народу в Канаді. З братною любовію
Архієпископ
Іоанн Хведорович.

УКРАЇНЬСЬКА МОВА В ЖИВІЙ ЦЕРКВІ.

У т. зв. Живій Церкві, яку большевики висунули в противагу Автокефальній, священники починають тепер вводити до Богослужень українську мову замість — як досіль — церковно-славянської з московською вимовою. Оттой маневр „Обновленцев“ вказує наглядно на величезний зріст популярности Української Автокефальної Церкви серед православного населення Наддніпрянщини саме завдяки рідній мові при Богослуженнях і взагалі проте, що всяка акція, ведена на українському селі, є згори засуджена на смерть, як що вона послугується чужо-національною мовою.

Отсе число „Православного Вісника“ розсилається на оказ на відомі адреси. Просимо кожного, хто дістане „Православний Вісник“ показати, або й передати його своїм знайомим і старатися зібрати передплату. Слідуюче і дальші числа „Православного Вісника“ плянується у подвійній величині в порівнянню з теперішнім.

Православний Календар Рік 1924.

(Після нового стилю)

М А П.

1 Ч Преп. Івана
2 П Івана ветхопеч.
3 С Теодора

4 Н Томина. Януарія
5 П Луки, Климента
6 В Вмч. Юрія
7 С Сави Ст.
8 Ч † Марка еванг.
9 П Свм. Василья
10 С Свм. Симеона

11 Н 2 Миронос. Язона
12 П 9 муч. в Кизиці
13 В Ап. Якова
14 С Єремїи прор.
15 Ч Бориса й Гліба
16 П † Теодозія печер.
17 С Пелагїї

18 Н 3. О розсл. Ірини
19 П Яова многост.
20 В Явл. зн. ч. Хреста
21 С Івана Богослова
22 Ч Перен. Мош. св. Ник.
23 П Сїмона Зилота
24 С Мокїя

25 Н. 4. О самар. Еліфанія
26 П Георгія, Гієкерїї
27 В Ізидора, Макс.
28 С Пахомія
29 Ч Теодора
30 П Ап. Андронїка
31 С Теодата і пр.

I. Повідомлення

від Консисторії Української Православної Церкви в Канаді.

Отсим подається до загального відома, що свящ. Корнїло Кирстюк рукоположений на Буковині, увійшов з днем 15-го марта, 1924 в склад священників Української Православної Церкви в Канаді і є назначений до обслуговування Шїго, Саск. й околиці.

Свящ. С. В. Савчук, Адміністратор. Дано у Вінніпегу, дня 15 марта, Р. Б. 1924.

II. Повідомлення.

від консисторії Української Православної Церкви в Канаді.

Отсим подається до загального відома, що свящ. Дмитро Сенета, бувший греко-католицький свящ. з єпархїї еп. Хомишина перейшов до Української Православної Церкви в Канаді й з нинішнім днем входить в склад її священників. Св. Сенета буде обслуговувати Едмонтон, Алта. й околицю.

Свящ. С. В. Савчук, Адміністратор

Дано в Вінніпегу, дня 23-го квітня, Р. Б. 1924.

Священники Української Православної Церкви в Канаді і їх Осідки.

В МАНІТОБІ:

Свящ. С. В. Савчук, Адміністратор Української Церкви в Канаді, 379 Парр Ст. Вінніпег, Ман.
Свящ. В. Новосад, Толстой, Ман.

В САСКЕЧЕВАНІ

Українська Православна Місія
Свящ. Петро Самець і
Свящ. Петро Мельничук
Бокс 102, Канора, Саск.
Свящ. Д. Спратїчук, Гемптон, Саск.
Свящ. С. Гребенюк, Гудїя, Саск.
Свящ. Д. Кирстюк (на відпусті) Тїдор, Саск.
Свящ. К. Кирстюк, Шїго, Саск.
Свящ. В. Кудрик, Бокс 1686 Са-окапун, Саск.

В АЛБЕРТІ:

Свящ. І. Кусий — Андрию, Алта.
Свящ. Д. Сенета — 10564—98 Стр., Едмонтон, Алта.